

Ὅσῳ μᾶλλον ἡ παιδεία διαδίδεται εἰς τὰ πλήθη, τοσούτῳ μᾶλλον ταῦτα γίνονται ἱκανὰ νὰ ἐκτιμῶσιν τὰ ἀληθινὰ των συμφέροντα. Καὶ θὰ παρασύρῳνται ὁλονὲν ὀλιγώτερον ἀπὸ τὰ λοφεῖα καὶ τὰ ἀπαστρέπτοντα ξίφη καὶ ἴσως ἀπέχει πολλῶ ὀλιγώτερον ἢ ὅσον φαντάζεται τις ὁ χρόνος, καθ' ὃν ἡ ἀνθρωπότης ἀφυπνιζομένη καὶ τρίβουσα τοὺς ὀφθαλμούς, θὰ ἐρωτᾷ ἑαυτήν, πῶς ἐκοιμᾶτο τοσοῦτον χρόνον ὑπὸ τὸ κράτος οὕτω φρικτῶς ἐφιάλτου.

Ἀλλὰ καὶ ἂν ἀκόμη ἀπέχη μακρὰν ἡ ἡμέρα αὕτη θὰ ἀνατείλῃ ἀφεύκτως ποτέ. Κεῖται τοσοῦτον ἐν τῇ λογικῇ τοῦ πολιτισμοῦ καὶ εἶνε τοσοῦτον δῆλη καὶ φυσικὴ συνέπεια τῶν ἐπιστημονικῶν καὶ βιομηχανικῶν ἀνακαλύψεων, πασῶν τῶν προόδων τῆς παιδείας, πασῶν τῶν ἰσονόμων σχέσεων τῶν ἀνθρώπων πρὸς ἀλλήλους, ὥστε δὲν δύναται τις νὰ ἀμφιβάλλῃ. Ὁ οἰκονομικὸς πόλεμος, ὃν διενεργοῦσιν ἀπὸ τινος συστηματικῶς μεταξὺ τῶν ἔθνων αἱ οἰκεῖται αὐτῶν κυβερνήσεις, εἶνε σχεδόν, ὅσον βλακώδης καὶ ὁ στρατιωτικὸς πόλεμος καὶ δὲν φαίνεται προσιωνιζόμενος ἐποχὴν ἀδελφώσεως. Ἀλλὰ καὶ τὸ νέον αὐτὸ τοῦ πολέμου εἶδος θὰ εἶνε παροδικὸν βουκόλημα, πρόσχημα, ἀπατηλὴ ἐλπίς· καὶ θὰ ἐξαφανισθῇ εἰς τὴν πρώτην πνοὴν τῶν πεφωτισμένων λαῶν. Πάντες οἱ ἀγῶνες εἶνε προϊόντα τῆς ἀγνοίας· θὰ ἔλθῃ βεβαίως στιγμή, καθ' ἣν αἱ ἀλήθειαι ἀπὸ τοῦ πεδίου τῆς φιλοσοφίας, ὅπου διέμενον, θὰ εἰσέλθωσιν εἰς τὸ πεδῖον τῶν πραγμάτων καὶ καθ' ἣν ἀπηλλαγμένη τῶν παντοίων προλήψεων ἡ ἀνθρωπότης θὰ κρίνῃ ἐλευθέρα.

Εἶνε ἐπίσης ἀδύνατον ὁ πολιτισμὸς νὰ μὴ ἀπολήξῃ εἰς τὴν εἰρήνην, ὅσον εἶνε ἀδύνατον εἰς τὴν αὐγὴν νὰ μὴ ἀπολήξῃ εἰς τὴν ἡμέραν.

Ἀθῆναι, Αὐγούστος τοῦ 1897.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ Ν. ΚΑΛΛΙΣΠΕΡΗΣ

ΕΠΙΓΡΑΜΜΑ

Εἰς ὥραιαν ἀλλ' ἄμοσον ποιήτριαν

Ἡ Μοῦσα, ὡς προσεκτικὴ, σὲ ἀποφεύγει· ξέρει
Πῶς 'ς τὰ οὐράνια χεῖλη της τὴν ἤτταν της θὰ εὔρη.